

KIPPENREN

NEW HAMPSHIRE

en AMROCKS

bij

JO DE DOOIJ

Tekst: Elly Vogelaar

Foto's: Aviculture Europe

Geweldig mooi zijn ze, de New Hampshires van Jo De Dooij. Een levend bewijs dat een ras, als het gehouden wordt door een liefhebber/specialist, tot in perfectie gefokt kan worden. Het helpt natuurlijk wel dat ze hun kippenleven op een paradijselijke manier slijten in het groene gras van het Noord Brabantse Ossendrecht, maar daarbij heeft Jo de fokkerij beslist 'in zijn vingers'.

Jo De Dooij

Het zal zo'n 25 jaar geleden zijn dat Jo bij toeval terecht kwam op de pluimveetentoonstelling in Fijnaart en daar 'raskippen' zag; een voor hem onbekend fenomeen. Kippen kende hij enkel als legkippen of slachtkippen, maar hier ging een nieuwe wereld voor hem open. Van de aanwezige rassen was het de New Hampshire die er voor hem uitsprong; het was zagezegd liefde op het eerste gezicht. Van de fokker – een goede fokker in die tijd – kon hij 30 broedeieren kopen. Er werd meteen ook maar een broedmachientje gekocht; een tweedehands Heka waar 42 eieren in konden. "Drie keer per dag met de hand eieren keren", zegt Jo, "maar, dat is ook een onderdeel van de hobby".

Terwijl de broedmachine in stilte zijn werk deed, stippelde Jo een goed plan uit voor zijn nieuwe hobby. Zijn vrouw Jeanne vond het maar niets, maar er was

**Boven: Amrocks.
Rechts en onder:
New Hampshires.**

Inmiddels is Jo al 14 jaar hoenderkeurmeester. Omdat hij meer wilde weten over de fokkerij, kwam hij bij de lessen van de keurmeesteropleiding terecht, en na de gehele cursus doorlopen te hebben, besloot hij ook de examens te doen. Dat is hij met regel-

een neef die slachtkippen hield op een stuk grond even buiten het dorp. Daar mocht Jo zijn kippen wel huisvesten. De 'mooie' zou hij zelf houden en 'het uitschot' nam zijn neef, voor de slacht.

17 kuikens kwamen er uit de 30 eieren en hij meldde zich aan als trotse fokker van New Hampshires bij de vereniging in Wouw. Weldra raakte zijn neef ook geïnteresseerd in dit mooie kippenras en als 'Combinatie De Dooij' hebben ze samen heel wat fraaie dieren in de kooien gebracht op vele Nederlandse shows.

maat blijven doen, zodat hij nu weldra de afrondende examens voor A-keurmeester hoopt te doen. Keuren doet hij graag en gezien zijn woonplaats, zo dicht bij de Belgische grens, wordt hij ook vaak uitgenodigd om in België te komen keuren. Wel heeft hij er soms spijt van dat hij niet 10 jaar eerder met deze opleiding begonnen is, want op jonge leeftijd gaat het leren toch wel makkelijker.

De New Hampshire

De New Hampshire is in de beginjaren van de 20^e eeuw ontstaan in de staat New Hampshire (USA), na jarenlange selectie uit Rhode Island Reds. Het

'nieuwe' ras kwam sneller in de veren, groeide vlugger, was vroegrijp en sterk. De RIR was vooral een legras, maar de New Hampshire was een dubbel-nut ras, met goede leg en een prima slachtproduct. Ze werden in 1935 erkend. Kort na

de 2e wereldoorlog kwam het ras naar Europa en was een tijdlang in trek bij de bedrijfspluimveehouderij, totdat ze - net als alle oude rassen - verdrongen werden door de hybriden. Alleen bij de sportfokkers is het blijven bestaan en door hen op het tegenwoordige hoge peil gebracht. Het is een middelzwaar ras met een gewicht van 3,25 tot 3,75 kg. voor de haan en 2,5 tot 3 kg. voor de hen. De borst is breed en diep, ook de rug is breed en loopt in een holronde lijn op naar de staart, die niet te

uitbundig lang moet zijn, maar wel met mooie, brede stuurveren en sikkels. Van terzijde gezien tonen de beste dieren een ononderbroken boven- en onderlijn, waarbij opvalt dat de poten niet precies in het midden staan, zoals b.v. bij de

Wyandotte, maar dat er iets meer lichaam vòòr dan achter de poten is. De stelling is middelhoog; als de borst niet diep genoeg is tonen de dieren te hoog gesteld en door een overmatige donspartij juist te laag. De beenkleur moet goed geel zijn, bij de hanen met een rode gloed, maar bij leggende hennen zal de beenkleur snel bleker worden. Ze hebben bruin-rode ogen, een enkele kam die vooral bij de hanen stevig, maar niet te groot is en de kamhiel mag niet te veel oplopen. Bij de hennen mag de kamhiel iets vallen.

De New Hampshire is erkend in de kleurslagen roodbruin (zwarte getekend) en roodbruin blauw getekend. Het grote kenmerk bij de haan is de 'driekleur'; het halsbehang is goudbruin, vleugeldek en rug diep kastanje en het zadelbehang iets donkerder goudbruin dan de hals. De donskleur is zalmkleurig. Het enige 'zwart' is het vinden in de slagpennen en in de staart. Bij de kleurslag 'blauwgetekend' is dit zwart natuurlijk blauw. Hoewel de naam van deze

kleurslag roodbruin is, is door de glanzende veerpartijen de totaalindruk haast goudbruin. De hen is iets lichter van kleur dan de haan, zo gelijkmatig goudbruin met iets lichtere hals en een zwarte veertip in de onderste halskraagveren. De hennestaart is zwart met roodbruine zoming.

De Amrock

Anders dan de naam Amrock - wat een verkorting is van 'Amerikaanse Rock' - doet vermoeden, is dit ras niet in Amerika erkend of bekend. Het is eigenlijk de 'Barred Rock' uit de tijd van weleer, voordat die onder de naam 'Plymouth Rock' meer op uiterlijke schoonheid gefokt werd. De Amrocks zijn in 1958 in Duitsland erkend als ras en men legde zich er op toe om de nuteigenschappen van dit ras te behouden, maar helaas wordt daar nu niet meer genoeg op

geselecteerd. Het grootste verschil tussen de Amrock en de Plymouth Rock ligt in het type; om precies te zijn, de rugstaartlijn loopt bij de Amrock meer op ten opzichte van de onderlijn. Vooral de hen krijgt hierdoor de typische 'klokvorm', ofwel, gezien van opzij is het achterdeel duidelijk breder dan het voorste deel van het lichaam. De Plymouth Rock heeft een lange, rechte rug die slechts weinig

oploopt naar de staart, die ook wat minder hoog gedragen wordt dan die van de Amrock. Hierdoor toont de Amrock wat korter dan de Plymouth Rock.

De Amrocks hebben een enkele kam, oranjerode tot rode ogen, rode oorlellen, een gele snavel en gele poten. Ze zijn alleen erkend in de kleurslag gestreept. De streping is niet zo fijn en scherp als bij de Plymouth Rock, maar ook niet zo grof als de koekoektekening. De hele veer is gestreept, ook het dons. De hanen wegen 3 tot 4 kg. en de hennen 2,5 tot 3 kg.

Jo over zijn dieren

Jo houdt zijn kippen op een royaal perceel weiland, gelegen aan de rand van het dorp, in de vrije natuur, op slechts een paar autominuten van zijn huis. Jo: "De New Hampshire is mijn lievelingsras; mijn eerste ras en dit ras zal altijd blijven. Maar de Amrocks zijn ook heel mooi, en die hebben hier toch ook al heel wat jaren gelopen. Mijn eerste Amrocks kwamen uit het noorden van het land. Ik zocht Amrock broedeieren en kwam in contact met iemand in Ter Apel, een jong meisje dat van haar ouders moest 'minderen'. Ik nam daarom behalve de broedeieren ook wat dieren van haar over. De 'Intershow' bestond toen nog, en ik haalde mijn allereerste 'U' op die show met een Amrock haan! Ze moesten een

tijdlang plaats maken voor andere rassen, maar nu ze zijn weer terug. De huidige dieren komen van Dhr. Jacobs uit Berkel en Enschoot. Bij huis heb ik momenteel ook nog wat patrijskleurige en witte Hollandse Krielen; die heb ik pas twee jaar. Ik ben bestuurslid geworden van de Hollandse krielenclub en vind het belangrijk om een ras dan intensief te kennen. De witte kleurslag heb ik vooral gekozen om zelf te ervaren hoe het is om witte kippen te fokken; het wassen voor de tentoonstelling en hoe ze 'wit' te houden".

Links: Het kippenhok in de tuin.

**Rechts en onder:
De patrijskleurige
en witte Hollandse
krielen.**

Verzorging en fokkerij

Hij heeft wel geboft dat hij dit prachtige stuk grond voor zijn kippen kan gebruiken. De foktomen New Hampshires en Amrocks hebben elk een eigen gedeelte in het tuinhuis, wat

dienst doet als kippenhok. En daarbij ook ieder een eigen stuk van de grote grasweide als uitloop. Dat tuinhuis staat overigens op grond van de burens, omdat hij op zijn perceel niets mocht bouwen, en in goede harmonie is dit zo perfect opgelost. Ook de reservehanen hebben een deel van het tuinhuis, met hun eigen stuk grasland. Zelfs ervaren fokkers kunnen niet zonder reservehanen,

want één haan per ras is te riskant; zo bleek dit voorjaar zijn 'uitverkoren' Amrockhaan onvruchtbaar te zijn.

Hij wil graag half februari beginnen met de fok, dus moet er bijgelicht worden om dan al bevruchte eieren te rapen. Vanaf de herfst doet hij 's morgens (m.b.v. een tijdschakelaar) het licht aan in het kippenhok, geleidelijk steeds iets vroeger

– om 6 uur op z'n vroegst – zodat de dag verlengd wordt. Dat stimuleert de leg; de kippen zijn vroeger 'wakker' en eten meer. Dit bijlichten is overigens ook belangrijk voor de hanen! De jonge hennen, die in hun eerste leg zijn, gaan dan tijdens de winter gewoon door met leggen.

Links: De lichte eieren zijn van de Amrocks, de bruine van de New Hampshires.

Jo gaat minimaal 1x per dag naar zijn kippen, in ieder geval een paar uur voordat het donker wordt. Als hij een dag niet kan, of op vakantie is, neemt zijn buurman de zorg over. Alles wordt dan nagelopen; zijn

de hokken in orde, zijn de kippen in orde, en als het vriest worden de kammen en lellen van de hanen ingevet met vaseline, om te voorkomen dat ze bevriezen. Dat is erg pijnlijk voor het dier; hanen kunnen er zoveel last van hebben dat ze tijdelijk niet treden. Een nalatige fokker ondervindt zelf ook schade, want daarna is de tentoonstellingswaarde van de haan verloren – gerechtigheid, zou ik zeggen!

De eieren worden ook elke dag geraapt en de voer- en waterbakken gevuld. Zijn kippen krijgen voer van Fa. Gorp; het hele jaar door opfokkorrels, waar hij dan elke dag een klein handje graan bij doet. Alleen de eerste weken van hun leven krijgen ze speciaal kuiken-

voer. Elk jaar worden er 80 tot 100 kuikens uitgebreed, in de broedmachine. New Hampshire hennen worden wel eens broeds, zegt Jo, maar de Amrocks niet, althans niet bij hem. Op dit ene verschilpunt na, zijn de twee rassen vrijwel

hetzelfde: rustig, ze vliegen niet over de afscheiding van 1.20 m. en ze zijn niet vechtlustig. Als ze bij elkaar zijn opgegroeid, zijn er nooit problemen. Ook de leg is hetzelfde; ze leggen een aantal dagen achter elkaar en slaan dan een dag over.

Definitief selecteren op kleur en tekening kan pas als de dieren hun volwassen verenpak hebben. Voor de tentoonstelling zijn standaardmatig getekende dieren van grote waarde; voor de foktoom wordt nóg iets verder gekeken. Zo is een waardevolle New Hampshire fokken zo egaal mogelijk van dekkleur, waarbij het belangrijk dat het zwart in de hals echt zwart is en niet grijs.

Links: Op deze foto is de halstekening van de hen – 'halsticking' genaamd - goed te zien.

Rechts onder: Grote slagpennen met de juiste zwarte tekening.

Soms is er te weinig zwarte tekening in de hals, en ook andersom: zoveel dat het gaat lijken op schachtstreeptekening. Dit is totaal ongewenst en zal bij de nafok hanen met zwart in de hals geven, wat een uitsluitingfout is. Ook de onderkleur is van belang bij dit ras; dieren met zwart of grijs in het dons horen niet op de tentoonstelling thuis, maar ook niet in de foktoom!

De vleugeltekening is lang niet altijd standaardmatig; aan het nagenoeg ontbreken van de zwarte aftekening tillen ze op de tentoonstelling niet zo zwaar. Maar voor de foktoomdieren wil Jo toch echt wel voldoende zwart in de vleugels, want anders wordt de nafok over het geheel te licht van (roodbruine) kleur. De zwarte tekening bij haan en hen moet elkaar aanvullen, zegt Jo, en dat geldt ook voor de streeptekening bij de Amrocks.

Natuurlijk zijn er elk jaar dieren, die de toets der kritiek niet doorstaan, maar dat is geen probleem, want die hebben gretig aftrek. Het zijn dan ook bijzonder sierlijke hoenders met nog altijd goede nuteigenschappen.

Tentoonstellen

Jarenlang was hij heel fanatiek; samen met zijn neef ging hij heel het land door om te showen. De mooiste herinnering heeft hij nog aan de Europese Show in Gent in 1989, waar hij Europees Kampioen werd met een van zijn New Hampshire hanen. En op dezelfde Show werd hij ook Europees Kampioen met een Jersey Giant haan! Ja, in de loop van de jaren heeft hij diverse rassen gefokt, vooral als 'studiemateriaal' voor zijn keurmeesteropleiding.

Dat fanatieke is er nu toch wel een beetje af, vooral ook sinds zijn neef er mee gestopt is en 'Combinatie De Dooij' niet meer bestaat. Tentoonstellen, daar komt nu eigenlijk nog maar weinig van. Andere dingen komen er weer bij. Zo is hij onlangs bestuurslid geworden van de Hollandse krielclub; een nieuwe uitdaging voor hem. Natuurlijk is hij ook lid van de New Hampshire Club. En al 20 jaar van de vereniging Nieuw Leven in Roosendaal.

Tot slot

"Tentoonstellen, daar komt nu nog maar weinig van", hoorde ik Jo zeggen. Het klonk bijna verontschuldigend. Dat is dan wel in het voordeel voor andere fokkers, want als ik al die prachtige New Hampshires van Jo hier zie lopen, denk ik dat ze zeker en vast hoge ogen gooien op de tentoonstelling. Eigenlijk heb ik nog nooit zulke mooie New Hampshires en Amrocks gezien.....

